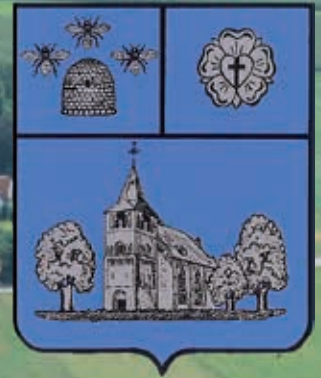

Garderen

*Darpsproat
uut Garder*

VAN DE REDACTIE

Over raadsels en oplossingen

Het vorige nummer van Darpsproat heeft natuurlijk weer een aantal reacties opgeleverd. Een heel bijzondere kwam van een anonieme schrijver of schrijfster. Deze had het artikel over het verdwenen hotel "De Solseberg" gelezen en weet zich te herinneren dat daar tussen 1963 en 1965 in een hotelkamer een man is overleden. De gebeurtenis heeft blijvende indruk gemaakt: "Het is een prachtige plek, er hangt een treurige sfeer daar op die plek. Net of het verdriet van die man nog voelbaar is. De man is van verdriet gestorven, ernstig ziek." Daarom het verzoek of de redactie meer informatie heeft of kan krijgen over dit sterfgeval, bijvoorbeeld uit de mond van iemand die er in die jaren heeft gewerkt. We hebben daarna nog twee kaartjes ontvangen met de vraag hoe het met ons onderzoek stond. In het tweede stond nog een tweede vraag: "Weet u dat daar ook een energiepunt is, waar ik eerder vaak ging staan om energie te krijgen?". Geachte schrijver, we hebben ons uiterste best gedaan om meer te weten te komen, maar het heeft niets opgeleverd. Het blijft in ieder geval een bijzondere plek. Wie wel iets weet te vertellen over deze tragische gebeurtenis, meldt zich maar bij de redactie.

Er wordt in dit nummer wel een ander raadsel opgelost. Regio-archeoloog Peter Schut geeft antwoord op de vraag waarom er ten noordwesten van ons dorp lang geleden heuvels zijn gevormd. Heuvels die wij de "De Dunen" noemen, maar door buitenstaanders, zoals mensen van Staatsbosbeheer, als "De Duinen" worden aangeduid. Hennie van den Born beschrijft welke indruk dit bosgebied op wandelaars kan maken en Peter van den Born heeft zich verdiept in de lange en veelzijdige geschiedenis van het Speulderbos.

Het bestuur van Plaatselijk Belang geeft een overzicht van gebeurtenissen in het afgelopen jaar. En er is verheugend nieuws te melden, want het lijkt er echt op dat er een antwoord is gevonden op de vraag waar het nieuwe dorpshuis zal worden gebouwd.

Kort geleden is er al een ander bijzonder bouwwerk verzeen: een berg-ruimte bij het speelveldje aan de Dr. J.P. Kruiemellaan. Het heeft de toepasselijke naam "Kruiemelkast" gekregen. Inmiddels zijn daarvan al een aantal ruiten gesneuveld. Door toedoen van de enthousiaste jeugd of van boze buurtbewoners?

DJV

PLAATSELijk BELANG NIEUWS

Nieuwbouw Dorps- & Sporthuis

In de vorige editie van Darpsproat schreven wij nog..... het duurt en het duurt.

Maar inmiddels is er een doorbraak want het college van de gemeente stelt voor om het nieuwe Dorps- & Sporthuis te bouwen op de locatie Koningsweg.

Wat ons betreft een prima locatie, ook qua bereikbaarheid voor de kinderen van de Prins Bernhardschool en mooi aan de rand van ons dorp.

Maar dit niet alleen. Deze nieuwe ontmoetingsplek is ook van belang voor de samenhang van onze inwoners omdat er vele mogelijkheden komen voor sportieve en sociale activiteiten. Prima dus.

Het huidige dorps huis is sterk verouderd en wordt zeer beperkt onderhouden en hierdoor zijn er door de jaren heen diverse activiteiten stopgezet. Jammer natuurlijk.

Met deze nieuwbouw zal er een stimulans zijn om nieuwe activiteiten op te starten en dit zal ten goede komen aan een zo optimaal mogelijk gebruik van het nieuwe Dorps- & Sporthuis.

Ook voor de schoolkinderen is deze nieuwbouw van belang. Er komt een prachtig gymlokaal tot hun beschikking waar nog meer sportieve mogelijkheden zijn.

Verder staan wij open voor nieuwe initiatieven in deze nieuwbouw. Dit kan de saamhorigheid en de exploitatie alleen maar verder verbeteren.

Het college van burgemeester en wethouders zal in september deze nieuwbouwplannen aan de gemeenteraad voorleggen.

Laten we ons gezamenlijk inspannen om een en ander nu definitief van de grond te krijgen. Tevens is het dan ook van belang dat er vele activiteiten (bestaande én nieuwe) plaats gaan vinden in deze mooie nieuwe accommodatie. Nogmaals, wij staan open voor alle realistische initiatieven.

Door deze plannen komt ook de woonvisie van Garderen opnieuw aan bod.

Want de plek van De Koepel zal natuurlijk een andere bestemming krijgen. Ook dit is voor ons een aandachtspunt.

Trapveldje Kruiellaan

Dit gerenoveerde trapveldje wordt optimaal gebruikt door onze jeugd. De investering waard gebleken.

Onze jeugd is zeer enthousiast en ook wel eens onstuimig. Met name als er voetbal wordt komt het voor dat de bal met kracht in de aanpalende tuinen terecht komt, met alle gevolgen van dien.

Inmiddels is met energieke hulp van de aanwonenden door de gemeente een toezegging gedaan om aan de woningzijde achter het doel een breed net op te hangen.

MEER WETEN OF DE SPORT- EN SPELKAST? OF VRIJWILLIGER WORDEN? NEEM DAN EVEN CONTACT OP MET MARLUKE DEN BROEK OF TIND JANSSEN.

TELEFOON: 140342 | MAIL: BEACTIVE@BARNEVELD.NL

Be Active
Gemeente Barneveld

www.barneveld.nl/beactive

Stichting

Vanaf 1 juni van dit jaar is Garderen een Stichting rijker, t.w.: Stichting Vrienden van Garderen. Het dagelijks bestuur bestaat uit Hetty Bronkhorst (vz), Miranda Krol (secre.) en Willie Mulderij (penningmeester). Samen met Teun Bouw en John Heimgartner als algemeen bestuursleden, gaan ze zich weer inzetten voor feesten die de saamhorigheid versterken in Garderen. De eerste activiteit die op het programma stond was 'Zomer in Gelderland'. Een leuke dag voor het dorp en de kans om geld te vergaren voor een dorpsfeest in 2017! Met een gewonnen bedrag van € 927,00 en een sponsorbedrag van € 235,00 is een zeer geslaagde dag afgesloten met een fantastisch resultaat! Zie bijgaande foto's voor een impressie van die dag...

Onderscheiding

In april heeft burgemeester Asje van Dijk in het gemeentehuis elf koninklijke onderscheidingen uitgereikt. Een daarvan was voor Jaap van Middendorp vanwege zijn activiteiten voor LR De Garderruiters/PC De Garderreetjes. Jaap kon niet bij de uitreiking aanwezig zijn, reden waarom tijdens de jaarlijkse afsluiting van de clubkampioenschappen bij De Garderruiters de versierselen werden opgespeld door locoburgemeester Aart de Kruijff.

PLAATSELIJK BELANG GARDEREN EN GEMEENTE BARNEVELD INVENTARISEREN WATERAFVOER IN GARDEREN

In 2015 heeft Reinout van den Born (meteoroloog bij Meteo Group) tijdens de jaarvergadering van Plaatselijk Belang Garderen een boeiende presentatie gegeven over de specifieke kenmerken van Garderen voor wat betreft neerslag. Hieruit kwam het idee naar voren om dit te delen met de Gemeente Barneveld en ter plaatse in Garderen een toelichting te geven.

Het startpunt bevond zich aan de Dorpsstraat, het epicentrum van de wateroverlast in Garderen. Reinout gaf een interessante presentatie over het verband tussen neerslag en Garderen. Garderen ligt in de baan van onweersbuien die vaak van het zuidwesten naar het noordoosten over ons land trekken. Verder zorgen het Kootwijkerzand en het heuvelige landschap ervoor dat in het gebied ten westen van Apeldoorn de meeste neerslag valt. Reinout toont met klimaatgegevens aan dat de buien heviger zullen worden. Nog altijd ligt de regenbui van 31 juli 2002 in het geheugen van de Garderenen. Bij deze bui viel 80 mm regen in drie kwartier tijd. Dat is voor Garderen heel uitzonderlijk, maar ook voor geheel Nederland. Een dergelijk grote bui kan niet door de riolering worden opgevangen, daarom is het belangrijk om aan-

dacht te schenken aan de afvloeiing van water buiten het riool. Met een reliëfkaart laat Reinout zien hoe het water zich in Garderen gedraagt. Om de theorie in de praktijk te laten zien, stappen bestuursleden van Plaatselijk Belang, wethouder Van Daalen en enkele ambtenaren van de gemeente op de fiets door Garderen waar Reinout hen confronteert met het specifieke karakter van Garderen en hen tips geeft om afvoer van water te verbeteren.

In 2017 start de Gemeente Barneveld met een behoorlijke aanpak van de riolering in Garderen. Hierbij is rekening gehouden met de meer dan normale neerslag die in Garderen neervalt. Deze renovatie borduurt voort op eerdere aanpassingen die er zijn gedaan. In die eerdere aanpassingen is ook al rekening gehouden met een grotere capaciteit dan het landelijk gemiddelde. Daarnaast wordt nog een beroep gedaan op de Garderenen om hemelwaterafvoer af te koppelen van het riool. Hergebruik van dit water past in een beleid van duurzaamheid en hiervoor is een stimulerings-regeling. Particulieren kunnen aanspraak maken op een subsidie tot maximaal € 500. Meer informatie hierover is te vinden op www.plaatselijkbelanggarderen.nl

Wandelen op de DUNEN

“Gaan we een eindje wandelen?” is een veelgehoorde vraag. Garderense kinderen stellen die vraag soms op zondagmiddag. Heel vaak vragen ze dan meteen “Gaan we naar de Dunen?” Natuurlijk wordt het dan ook een wandeling over die steile heuvels, waar wij Garderensen zoveel van houden.

In dit nummer van Darpsproat kunt u heel wat lezen over de Dunen. Het is een heel bijzonder gebied. De bomen zijn nooit aangeplant maar hebben op eigen kracht hun plek gevonden en staan daar nu al sinds jaar en dag. Iedere keer als je op de Dunen loopt, is het licht weer anders.

Elk jaargetijde heeft z'n speciale charme en iedereen beleeft zo'n bezoek op z'n eigen manier. De kinderen weten zeker dat er elfjes en kabouters wonen onder de wortels van de beukenbomen. De eekhoorn komt om beukennotjes te halen. De tonderzwammen vinden hun stek op bomen die vaak niet zo gezond meer zijn. De specht laat van zich horen in voor- en najaar. De wisseling van de seizoenen zorgt voor een mooie afwisseling. Veel mensen hebben dat al ervaren want er zijn altijd wel wandelaars, crossfietzers en hardlopers in het bos. Ook worden er veel honden uitgelaten. Dat is geen punt, als ze maar aangeliend zijn.

Omdat Darpsproat voor een belangrijk deel over de Dunen gaat stel ik voor om nu te beginnen met een wandeling. Allereerst moet je kiezen aan welke kant van de Dunen je begint. Volgens mij is het handig om van de kant van de Harderwieker te beginnen en dan door te

lopen over het hoge pad over de top van de heuvels naar de Speulderbos-camping. De terugweg kan dan eventueel langs het lage pad, dat onderlangs de heuvelrug loopt. Langs dit lage pad is een totaal andere begroeiing. Dat maakt de wandeling ook zo mooi: je ziet veel verschillende dingen. De omgevallen beuken geven gelegenheid om even te gaan zitten. Heel veel torretjes en andere insecten bestaan van die dode bomen. In het voorjaar komen de beukenootjes op en zorgen voor een groen tapijt. De herfst zorgt voor een goudbruin tapijt, en misschien, heel misschien komt er wel weer eens sneeuw....

Als er sneeuw ligt is het hier in de Dunen voor sleeërs een waarlijk glijparadijs!

In ieder geval blijft het een plezier om regelmatig over de Dunen te lopen en te genieten van alles wat je tegenkomt.

Trouwens, misschien is er nog wel iets speciaals te vinden. Elk jaar op Tweede Paasdag is er **eierzoeken in de Dunen**. **Voor heel veel kinderen heel spannend en leuk.** Iedereen doet reuze zijn best om zo veel mogelijk eieren te vinden, maar dat lukt lang niet altijd. Er blijven dus eieren die niet gevonden worden en u mag die ook gaan zoeken en wie weet wordt dat uw **geluks-ei!** U moet dan gaan zoeken in het bos, dichtbij Café Stam.

VEEL SUCCES.

HvdB-R

“DE DUNEN” bij GARDEREN

Veel mensen die een wandeling langs of liever gezegd over de Beumelerberg en De Dunen maken, verwonderen zich over dit bijzondere landschap. De soms steile hellingen met een afwijkende begroeiing trekken onmiddellijk de aandacht. De vraag komt dan al snel op hoe dit landschap eigenlijk is ontstaan. In dit artikel probeer ik iets over de achtergronden ervan te verduidelijken. Let wel: de schrijver is geen geo(morfo)loog, maar archeoloog en dan moet je ook een en ander weten over het ontstaan van het landschap. Het landschap bepaalde immers waar mensen gingen wonen, akkers aanlegden of hun kampement op sloegen. Om het ontstaan van de Dunen te begrijpen moeten we ver terug in de geschiedenis maar we kijken ook naar de recentere geschiedenis. Kaarten zijn daarbij een belangrijk hulpmiddel.

De landschappelijke littekens van de ijstijden

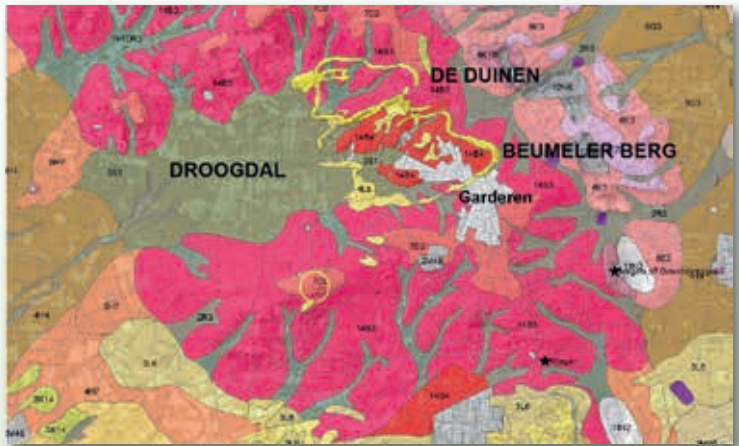
Tijdens de laatste ijstijd (Saalien) – zo’n slordige 200.000 jaar geleden – bedekte het landijs het grootste deel van ons land. Enorme gletsjers ploegden het land open en zorgden voor een geheel nieuw landschap. Het was het moment dat de Gelderse Vallei ontstond waarbij een gletsjer de grond naar weerszijden wegdrukte waardoor de stuwwallen van de Utrechtse Heuvelrug en die van Ermelo - Wageningen ontstonden. We moeten ons hierbij voorstellen dat deze stuwwallen tientallen meters hoger waren dan tegenwoordig. Ook het dal was veel dieper. De onderzijde van de gletsjer lag tientallen meters tot plaatselijk 100 meter beneden het huidige maai-veld. De gletsjer zelf was zo’n 250 meter hoog. Meer dan twee Domtorens boven elkaar!

Toen het ijs zich terugtrok en veel smeltwater vrij kwam, liepen smeltwaterstromen vanaf de stuwwallen naar het dal. Rondrijvende stukken ijs die van de gletsjer waren afgebroken,

spoelden tegen de rand van de stuwwal aan. Deze werden deels ingebed in de met het smeltwater meegevoerde modder. Na het afsmelten van deze ijsbrokken bleef een kuil achter. Daardoor ontstonden de zogenaamde “doodijsgaten” zoals bijvoorbeeld bij Ouwendorp. Overigens wordt ook het “Gat van Zus” regelmatig als doodijsgat vermeld maar het is de vraag of dit terecht is. De meeste restanten uit het Saalien zijn in de duizenden jaren die volgden door erosie en sedimentatie afgevlakt. Enorme hoeveelheden smeltwater sleurden zand en stenen mee terwijl op andere plaatsen deze materialen weer afgezet werden. Het “Gat van Zus” tekent zich tegen de verwachting in, juist scherp af. Het kan zijn dat dit het gevolg is van latere vergravingen, bijvoorbeeld door Nachenius, de eerste eigenaar, die dit deel van de voormalige maalschap kocht, in verband met de aanleg van een drinkplaats voor wild. Een andere mogelijkheid is dat hier in een ver verleden, bijvoorbeeld tijdens de ijzertijd (800–12 voor Christus), een waterkuil/put werd ingegraven. Concrete aanwijzingen hiervoor ontbreken maar langs de Oude Nijkerkerweg en bij de beeldentuin zijn aanwijzingen gevonden voor nederzettingen uit deze periode. Ook behoort leem- of grindwinning tot de mogelijkheden.

Aan de oostzijde van de stuwwal, tussen de stuwwal en het terugtrekkende landijs in, daar waar zand en grind werd afgezet (kame-terras), ontstond een meer. De zandwinningkuilen ter hoogte van ‘t Sol zijn in deze afzettingen gegraven. Het van de stuwwal afstromende smeltwater sleet diepe dalen uit in de flanken van de stuwwallen. Het was een landschap dat voortdurend in beweging was. Het gletsjerdal werd geleidelijk opgevuld met een tot honderd meter dik pakket erosiemateriaal van de stuwwal, veen, leem, rivier- en meer afzettingen en in de laatste ijstijd met dekzand.

Op de stuwwal bij Garderen zien we duidelijke de sporen terug van deze ontwikkelingen. Op de uitsnede van de geomorfologische kaart van de omgeving van Garderen is in rood de stuwwal aangegeven (afb. 1). Binnen de gele cirkel ligt Bergsham: het hoogste punt in de gemeente Barneveld (ca. 56 meter + NAP). De bruinige 'vingers' zijn de dalen die door het smeltwater werden gevormd. Vaak zijn het meerdere kleinere stroompjes die zich samenvoegden tot een groot dal. Het zijn meestal relatief smalle dalen,

Afb. 1 – Detail van de geomorfologische kaart. Deze kaart geeft een beeld van de oorsprong van de landschapsvormen.

maar ten westen van Garderen kunnen we een breed smeltwaterdal onderscheiden. Overigens is de noordelijke helling van de dalen vaak minder stijl dan de zuidelijke helling. De reden daarvoor is dat de zon het bevroren oppervlak in de zomer opwarmde waardoor de bovengrond ontdooide en naar beneden gleed over de bevroren ondergrond. Dit gebeurde niet aan de schaduwzijde op de zuidelijke helling van deze dalen. Deze bleef bevroren.

De Dunen

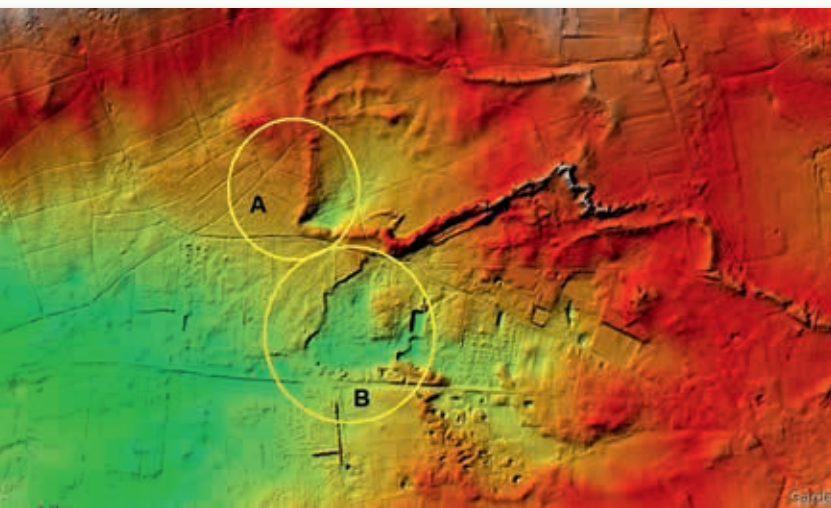
Tijdens de koudste periode van de laatste ijstijd (30.000–13.000 voor Christus) werden enorme hoeveelheden zand aangevoerd door westelijke winden. We moeten ons hierbij een poolwoestijn voorstellen met geen of nauwelijks begroeiing waardoor de wind vat kreeg op het zand. Dit dekzand treffen we op veel plaatsen in diverse vormen aan. Soms als een dik pakket dat een meters dikke 'deken' heeft gevormd over het oude landschap. Soms ook als smalle hogere ruggen of als een dunne laag dekzand in de smeltwaterdalen.

Aan de noord- en westzijde van Garderen zien we een grillig patroon van (dek)zandduinen (geel), de Beumelerberg en De Dunes. Of deze ook uit de eindfase van de laatste ijstijd dateren staat niet vast. Er is ook op andere

momenten tijdens de laatste ijstijd plaatselijk dekzand afgezet. Bij Garderen zijn het grillig gevormde duinen in een min of meer ovale vorm. De langgerekte oost-west richting wijst erop dat deze geleidelijk zijn ontstaan. Het zand dat met wisselende westenwinden/stormen is aangevoerd werd door het brede smeltwaterdal naar boven geblazen, en werd hier vervolgens boven aan de rand van de stuwwal in de luwte afgezet. Wel moest daarbij een hoogteverschil van meer dan 30 meter worden overbrugd. De Dunes zijn jonger dan de smeltwaterdalen aangezien het dekzand er deels overheen ligt.

De Dunes zijn overigens wel veel ouder dan de latere stuifzandgebieden aan bijvoorbeeld de zuidzijde van Garderen en dan het Kootwijkerzand. Die zijn hooguit 1000 jaar oud en ontstonden door de activiteiten van de mens. Door het intensieve gebruik van de heide (schaapskuddes, plaggensteken) en het braak laten liggen van akkers in combinatie met een drogere periode ontstond in de middeleeuwen de eerste milieuramp van ons land waarbij de bewoners hun boerderijen moesten verlaten. In dit geval hebben wij daar wel een bijzonder natuurgebied voor teruggekregen.

Op Internet op het "Actueel Hoogtebestand Nederland" (AHN) zien we de plaatselijk 5 me-

Afb. 2 – Detail van het Actueel Hoogtebestand Nederland. De bijzonder gedetailleerde kaart is te raadplegen op ahn.nl.

ter hoge duinen goed terug (afb. 2). Een bijzonder verschijnsel is dat we binnen de Dunes een laag deel (afb. 2 cirkel A: groen) zien liggen terwijl net buiten de wal het maaiveld wat hoger ligt (bruine kleur). Hier is blijkbaar met een westenwind aan de loefzijde zand afgezet waarbij de helling van het duin geleidelijk omhoog liep en de zandkorrels op het hoogste punt naar beneden rolden waardoor aan de leizijde een steile helling werd gevormd.

Wanneer u goed kijkt, ziet u tussen de Speulderbosweg en de Putterweg (afb. 2 cirkel B) ook een ondiep uitwaaiend dal in deze afzetting met langs de noordwestzijde een steile rand (grillig zwart lijntje op de grens van groen en bruinegeel). Deze moet op het einde van de laatste ijstijd zijn ontstaan, maar waardoor is niet duidelijk. Smeltwater lijkt niet de oorzaak want dan zou ook een onderbreking in het duin worden verwacht, maar het kan niet worden uitgesloten. Misschien is hier, op de bevroren helling van het dal, in de zomer het bovenste laagje ontdooid en vervolgens naar beneden geschoven. De herkenbare steilrand past echter niet helemaal in deze verklaring maar een andere interpretatie heb ik op dit moment niet.

De invloed van de mens

Na de laatste ijstijd veranderde het landschap, onder invloed van een warmer wordend klimaat, van toendragebied via naaldbossen naar loofbossen en uiteindelijk, door ingrijpen van de mens, tenslotte naar cultuurbos, heide, akkers en weilanden. Door de begroeiing werd het onderliggende landschap vastgelegd en veranderde er lange tijd weinig aan dit landschap. Wel ontstonden in de Gelderse Vallei op grote schaal veen- en broekgebieden, terwijl dit ook het geval was in kleine laagtes op de stuwwal. Denk daarbij aan het Watersemeertje ten zuiden

van Boeschoten en aan een verdwenen venetje in het centrum van Garderen tussen de Dr. H.C. Bosstraat en de Dorpstraat. Pas sinds de middeleeuwen, toen men het gebied ging ontginnen, en heideplaggen gemengd met schapenmest gebruikte om de akkers te bemesten, 'groeide' in sommige delen de bodem een klein beetje door ophoging van de akkers. Ook de Eng van Garderen, het akkerbouwgebied, kent een dergelijke in dikte variërende zwarte laag. Op andere plaatsen werd leem of grind gewonnen of werden percelen geëgaliseerd voor de aanleg van bijvoorbeeld sportvelden. De Dunes bleven echter al die tijd een opvallend element in het landschap.

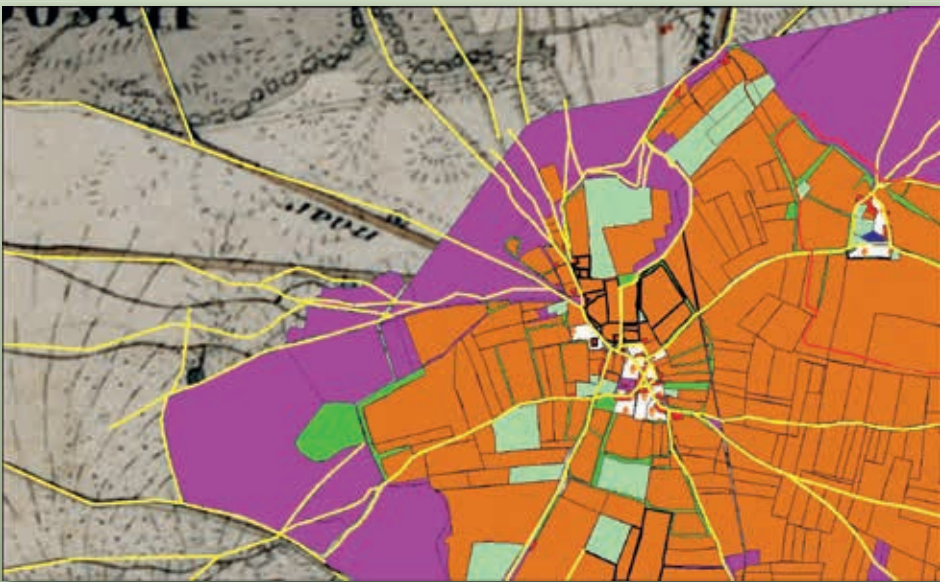
Al vroeg trokken de Dunes de aandacht van de toenmalige bewoners. Zo zijn er op de Beumelerberg scherven gevonden van de klokkercultuur (2500–2000 voor Christus). Ook in het Speulderbos bevinden zich nog diverse grafheuvels. Volgens de negentiende-eeuwse burgemeester Nairac betekent de naam Beumelerberg oorspronkelijk mogelijk 'Duivelsberg'. Misschien lag ook hier ooit een grafheuvel. Vaak worden spookverhalen verteld over oude begraafplaatsen. Denk maar aan Bergsham waar de hazen poot aan poot rond een gehangene dansten. Misschien is dit verhaal wel de

reden waarom de meeste mensen nog steeds de Lage Boeschoterweg nemen in plaats van de veel mooiere Hoge Boeschoterweg (...). De heide werd in 1869 afgegraven om plaats te maken voor bos. Bij deze gelegenheid werd een vroegmiddeleeuws grafveld ontdekt waar mogelijk al vanaf de laat-Romeinse tijd doden werden begraven. Vondsten hiervan worden bewaard in Museum Nairac in Barneveld en in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden. Aan de Dr. H.C. Bosstraat werden tijdens het bouwrijp maken van deze wijk, eind jaren negentig, bewoningssporen gevonden die wijzen op een nederzetting naast een vennetje binnen deze duinen. De vraag is of er een verband bestaat tussen dit dichtgeraakte vennetje en de poel bij het oude postkantoor aan de Dorpsstraat. Waarschijnlijk was de aanwezigheid van het ven de reden dat men hier is gaan wonen want het grondwater zat diep en water was van levensbelang. Het was niet voor niets dat de put op de brink 25 meter diep werd. Eigenlijk waren de Dunen geen aantrekkelijk gebied om te gaan wonen. Het leemarme zand hield geen water vast waardoor het niet erg geschikt was voor landbouw. Het was echter wel geschikt om er een begraafplaats aan te

leggen. Over hoe de nederzetting er in de vroege middeleeuwen heeft uitgezien weten we niets. Er zullen enkele boerderijen hebben gestaan die redelijk welvarend waren. Dat zien we tenminste terug in de voorwerpen die de doden werden meegegeven. Verschillende wapens tonen aan dat de bewoners niet alleen boeren waren maar ook geduchte krijgers. In 1973 werd een bijzondere vondst gedaan bij het delven van een graf op de begraafplaats. Er bleek al in de derde eeuw een dode te zijn begraven. Deze vondsten laten zien dat Garderen in die tijd al bewoond werd. Vermoedelijk moeten we in het middeleeuwse grafveld dan ook de oorsprong van het latere brinkdorp Garderen zien.

Historische kaarten vertellen de recentere geschiedenis

Na de vroege middeleeuwen waren er lange tijd geen activiteiten op de Dunen zelf. Wel zal er hout gesprokkeld zijn en scharrelden varkens hun voedsel bij elkaar. De bodem van een vijftiende-eeuwse kan is een van de weinige vondsten die we kennen van de Beumelerberg. Het grafveld werd langzamerhand een heidegebied waar mogelijk nog enige tijd de

Afb. 3 – Detail van de ingekleurde kadastrale minuut van 1832: paars = heide, groen = houtwal, bruin = bouwland, lichtgroen = grasland.

Afb. 4 – Detail van de Topografische Militaire Kaart van 1850. De duinen zijn als bolletjes weergegeven en vormen de grens van het Speulderbos.

graven herkenbaar zullen zijn geweest en waar vervolgens de schapen graasden. Op de deels ingekleurde uitsnede van de kadastrale minuutkaart uit 1832 is nog goed te zien dat de sikkelvormige strook heide ingeklemd lag tussen de akkers (afb. 3). Zoals al gezegd was deze grond niet geschikt voor akkerbouw. Pas in 1869 werd de heide ontgonnen en omgezet in bos (zie afb. 4). Na de Tweede Wereldoorlog werd een deel van de Beumelerberg afgegraven om in de negentiger jaren plaats te maken voor een nieuwbouwwijk.

De Dunen vormden daarentegen sinds eeuwen de randzone van het Speulderbos, een van de oudste bossen van ons land. Kort na 1872 werd het resterende deel tot aan de gemeentegrens, de Laak, ingeplant met eiken (afb. 5). In het oude gedeelte van het bos hebben beuken de overhand.

Tot slot

Er is nog veel meer te vertellen over de historie van en het bijzondere landschap rond Garderen. Over de geschiedenis van Barneveld, met daarin verschillende bijdragen over Garderen (Boeschoten en de Wilde Kamp), schrijf ik regelmatig op mijn website www.peter-schut.nl.

Wie geïnteresseerd is in de geomorfologie en geologie van Nederland moet zeker het boek 'De vorming van het land. Geologie en geomorfologie' van E. Stouthamer, K.M. Cohen en W.Z. Hoek, lezen. De website www.ahn.nl biedt fantastische mogelijkheden om uw omgeving nader te verkennen. Het is wel even oefenen, maar dan is er ook veel te vinden.

Peter Schut

Afb. 5 – Detail van de Bonnekaart van 1890. De Beumelerberg is aangeplant met bos terwijl het Speulderbos uitgebreid is tot aan de Laak (gemeentegrens).

DE EERSTE BEWONERS VAN DE DR. H.C. BOSSTRAAT

In het boek "Darsproat uut Garder. 75 jaar in het Plaatselijk Belang, 1931-2006" hebben we uitgebreid aandacht besteed aan de woningbouw in ons dorp. De eerste "nieuwbouwwijk" ontstond in 1949 aan de toenmalige Koningsdwarstraat, die we nu kennen als de Dr. H.C. Bosstraat. Aan die straat werd in dat boek zelfs een apart hoofdstuk gewijd. Nu, tien jaar later, vinden we dat over de straat en de bewoners van het eerste uur nog wel iets meer valt te melden. Waar kwamen de eerste wijkbewoners vandaan, wat deden ze voor de kost, hadden ze écht zoveel kinderen, enzovoort, enzovoort. Nu kunnen we nog gebruik maken van de kennis van de bewoners van het eerste uur. Daarom zijn Cees van Middendorp en ik een middag op bezoek geweest bij Maas Boeve, oud-voorzitter van Plaatselijk Belang en groot dorpskenner. Maar we beginnen met een samenvatting van het verhaal van toen.

Na de oorlog

Toen Nederland in 1945 werd bevrijd, vierden de meeste landgenoten ongeveer een week lang feest. Daarna kwamen de ontnuchtering en het besef dat de lasten van de Tweede Wereldoorlog nog lang niet voorbij waren. Aan veel steden en dorpen was grote schade toegebracht, wegen en spoorlijnen waren onbegaanbaar. Er was al jaren een groot gebrek aan bouwmaterialen en geld, waardoor er van woningbouw niet veel terecht was gekomen. Veel jonge mensen waren daardoor aangevoelen op inwoning of waren gedwongen hun trouwplannen uit te stellen. Dat gold in de eerste plaats voor mensen die niet over een grote spaarrekening beschikten. In Garderen en omgeving waren de zaken in principe niet veel anders, behalve dat net als elders op het platteland zomerhuisjes en bakhuisjes werden betrokken. Kippenhokken werden geschikt gemaakt voor tijdelijke bewoning. Niemand wist hoe lang dat tijdelijke zou duren. Veel van die noodwoningen stonden aan de Dodenweg, de latere Speulderbosweg.

De cijfers

Het vaststellen van een uitbreidingsplan voor Garderen verliep niet zonder problemen. Toch had in augustus 1948 de aanbesteding van vier gemeentewoningen plaats. Deze

moesten worden gebouwd aan de Koningsdwarstraat, die later de naam Dr. H.C. Bosstraat zou krijgen. Het werden twee dubbele woningen met flink wat ruimte, maar weinig luxe. Ze werden in juni 1949 opgeleverd. Op oude woningkaarten staat vermeld dat ze in de eerste jaren officieel aan de Koningsweg stonden.

Daarna werd het weer een kwestie van geduld. Pas op 4 september 1952 werd in de Barneveldse gemeenteraad bekendgemaakt dat er in Garderen nog acht woningwetwoningen zouden worden gebouwd. Het bestuur van Plaatselijk Belang riep in de volgende week een spoedvergadering bijeen in het Verenigingsgebouw, de voorganger van De Koepel. Voorzitter R.P. Groeneveld, die ook gemeenteraadslid was, noemde dit aantal een zoethoudertje. Er werd besloten om nogmaals aan burgemeester en wethouders en de gemeenteraad te laten weten dat er in Garderen voldoende bouwgrond te "krijgen" was, die voor cultuurgebruik (landbouw) waardeloos was. Ook toen was in zulke gevallen de beste oplossing om een commissie in te stellen, die bestond uit de heren H. Fels (een architect van naam en faam), bouwondernemer H. van de Kolk en J. de Bruin, de secretaris van de vereniging. De commissie zou nog worden aangevuld met leden van de vereniging Plaatselijk

Dr. H.C. Bosstraat 1999.

Belang uit Stroe. De heren zouden persoonlijk met de raadsleden gaan spreken. Ook de Commissaris der Koningin en zo nodig kamerleden zouden van de argumenten op de hoogte worden gebracht. Dat stond althans in de Barneveldse Courant van 13 september.

We willen nu wel eens weten hoe groot de woningnood toen écht was. De Barneveldse Courant van 3 januari 1953 geeft het antwoord, in de vorm van een overzicht per dorpskern in de gemeente. Daaruit blijkt dat er in Garderen toen 24 gezinnen op zoek waren naar een huis, drie keer zoveel als de gemeente kon bieden. De gezinnen varieerden in grootte van twee tot vijf en meer personen. De acht nieuwe huizen aan de rechterkant van de weg werden in oktober 1953 opgeleverd. In 1956 kwamen er ook nog twee blokken van vier aan de overkant, evenals vier woningen in de particuliere sector. Zoals u ook al kon lezen in het jubileumboek, kregen de eerste een enorme achtertuin, geschikt voor tuinbouw en het houden van klein vee!

De bewoners

We gaan nu bekijken wie de eerste bewoners van de straat waren en beginnen aan de rechterkant omdat daar in het voorjaar van 1949 de eerste woningen werden voltooid.

Op nummer 2 vestigde zich op 15 juni het gezin van Albertus ("Bartus") Huisman en Goudje Vlastuin. Zij hadden eerder aan de Speulderweg gewoond en zouden lang op het nieuwe adres blijven wonen. Na het overlij-

den van haar man vertrok mevrouw Huisman naar een van de Kruiemelwoningen aan de Dr. J.P. Kruiemellaan.

Twee weken eerder hadden Aalt en Henne Boeve nummer 4 betrokken. Ze woonden er betrekkelijk kort, namelijk tot juni 1957 en werden opgevolgd door Jannes Heimgartner en zijn gezin. Jannes overleed slechts drie maanden later. In november 1972 kwam Bernardus Heimgartner er wonen. Zijn vorige adres was nummer 11 in dezelfde straat. Na hem kwamen er nog meer hoofdbewoners met dezelfde achternaam. Veel Heimgartners in de straat stammen af van de in 1971 overleden Jozef (Joost), die een grote kinderschaar naliet.

Voor zover bekend waren Albert ("Ab") en Maart van Middendorp de allereerste bewoners van de nieuwe straat. Ze gingen op 25 mei 1949 in hun nieuwe huis met nummer 6 wonen. Daarvoor hadden ze aan de Dodenweg gewoond.

Karel en Stien Heimgartner kwamen van de Tolnegeweg en werden de eerste bewoners van nummer 8. Het bijzondere van hun achtertuin was de aanwezigheid van een waterput, waarvan veel andere straatbewoners gebruik maakten. Ook dit echtpaar bleef heel lang in hun nieuwe huis wonen.

Nummer 10 is het eerste huis van het blok van vier dat in oktober 1953 gereedkwam. De eerste hoofdbewoner was Gerrit van Middendorp. Ook hij had eerst aan de Dodenweg gewoond en stond ook bekend als "Gart Patat". Hij was namelijk de uitbater van een patatkraam, die op De Koepel tegenover het Verenigingsgebouw stond. Waarschijnlijk werden de frieten voorgebakken in de schuur die nog lang op de parkeerplaats van de Bonte Koe zou staan. Volgens Maas en Cees werd de patat daar ook wel verkocht. Zelf meen ik me te herinneren dat Gart zijn baksel in een ketel op de bagagedrager van zijn fiets naar De Koepel vervoerd. Sinds 1973 woont redactielid Cees van Middendorp op dit adres.

Nuy van den Broek kwam van de Oude Barnevelderweg en was de eerste bewoner van huisnummer 12. Hij kocht nog wel eens een

nieuwe bromfiets en trakteeerde de jeugdige straatbewoners dan op een kort ritje. Zijn weduwe vertrok ook naar een van de Kruiemelwoningen. Nu is zijn zoon Niek er hoofdbewoner. Gerrit Koning en Jannetje van de Koot kwamen in november 1953 van – u raadt het al bijna – de Dodenweg en werden de huurders van nummer 14. Ze bleven er niet zo lang wonen en werden in 1960 opgevolgd door Cornelis van Middendorp, afkomstig van de Speulderbosweg, de eerdere Dodenweg. Het gezin Koning had voor de verhuizing geen verhuiswagen nodig. Hun nieuwe adres was Dr. H.C. Bosstraat 16. Het gebeurde wel vaker dat er binnen de straat werd verhuisd, van een tussenwoning naar een hoekwoning, waarbij de achterdeur makkelijk bereikbaar was en de achtertuin misschien nóg iets groter.

Het gezin van Hendrikus H. Pouwels verhuisde ook in 1960. Maar dan iets verder. Namelijk van nummer 16 naar Australië. Zijn nabestaanden ontvangen nog steeds twee keer per jaar per post Darpsproat uut Garder.

Van nummer 18 valt vooral op dat daar betrekkelijk veel verschillende mensen hebben gewoond, waarvan de meesten niet in Garderen zijn geboren: Fokke van der Hoek, Hendrik Adriaan Chaudron, Marinus R. de Haay, Hendrikus Orteele, Evert Tamboer, Johan Lems, Marion Bezemer ...

Jan van Middendorp vestigde zich op 20 november 1953 op nummer 20. Hij kwam vanaf Buurtstraat 5

Hendrikus Duits kwam in februari 1954 van de Heetweg 8 in Kootwijk op nummer 22 wonen. Hij was chauffeur op een gigantische Thorny-

croft Mighty Antar, een truck met daarachter een oplegger voor het vervoer van militaire tanks.

Gerrit Bronkhorst en Alie Kennis hadden een kinderrijk gezin. Eerst hadden ze gewoond in een zomerhuisje achter Hogesteeg 7 (nu 35), maar ze betrokken later het laatste huis, nummer 24, aan de rechterkant van de straat. Het viel niet mee om alle kinderen een prettige slaapplek te geven. 's Winters was het op zolder ijzig koud en 's zomers benauwd. Daarom sliep in ieder geval een deel van de kinderen bij droog weer 's zomers in de tuin.

Het leven in en op de straat

Het leven in de Dr. H.C. Bosstraat speelde zich in ieder geval voor de jeugd lange tijd grotendeels vóór het huis op straat af. De weg liep tot in de jaren 90 van de vorige eeuw dood, dus van auto's werd nauwelijks hinder ondervonden. Weliswaar werd in 1965 aan het eind van de straat de kleuterschool De Kinderkorf geopend en in 1989 kwam daar de Prins Bernhardschool bij, maar verreweg de meeste kinderen werden per fiets naar school gebracht of wisten zichzelf te redden en dat veroorzaakte maar weinig problemen. Nu is dat wel iets anders. Auto's van bezorgde ouders rijden vier maal daags af en aan.

U weet inmiddels dat er vooral aan de rechterkant grote tuinen achter de huizen lagen. Daar werden niet alleen veel groenten geteeld, maar ook koeien en varkens, konijnen en kippen gehouden. Sommige bewoners hadden een soort transportkist, waarin het kleine gedierte naar de slager kon worden ge-

bracht. Die tuin was voor veel bewoners een van de redenen om niet te willen vertrekken uit de straat. Ook nu geldt nog vaak dat wie er woont, niet weg wil. Dat leidde tot een saamhorigheidsgevoel, waardoor andere mensen soms spraken van het Rode Dorp of Klein Korea. Bovendien zijn de huizen zo'n vijf jaar geleden flink gerenoveerd, een extra reden om te blijven.

De huishuur bedroeg in het verre verleden ongeveer tien gulden per week. Dat geld werd in opdracht van de gemeente opgehaald door Nel Burger. In dat verre verleden had nog lang niet iedereen een telefoonaansluiting. De straatbewoners konden in geval van nood terecht bij de kapper op nummer 23 of bij boekhandelaar Gert van Keulen. Pas later kreeg Maas Boeve wegens zijn werk bij de PTT een eigen telefoon.

De oneven nummers

We steken de straat over en lopen daarna terug in de richting van de Koningsweg. Deze blokken werden eind 1957 in gebruik genomen door blijde bewoners. Het eerste huis is dan nummer 23. Daar woonde tot maart 1961 de uit Apeldoorn afkomstige kapper Jan Melis Bruins. Zijn herenkapsalon was ondergebracht in een slaapkamer aan de achterkant. Wie als klein jongetje op zaterdagmorgen moest worden geknipt, had flink pech: je moest heel lang op je beurt wachten want die kwam namelijk pas als alle volwassen heren waren geknipt, ook als je veel eerder de trap had beklommen.

De volgende hoofdbewoner droeg de interessante naam Foppe de Haan. Hij werd gevolgd door de heren Voerman senior en junior. Zij

hadden een echte kapsalon, die tegen de zijmuur van het huis was gebouwd.

De eerste bewoner van nummer 21 was Lammer van Middendorp, afkomstig van de Speulderweg. Hij verhuisde in 1974 naar nummer 23 en werd opgevolgd door Willem Schuiteman.

Gerrit Boeve kwam in december 1957 vanaf de toenmalige Dodenweg naar nummer 19 en vertrok in mei 1961 weer naar dezelfde weg die inmiddels was herdoopt in Speulderbosweg. Zijn plaats werd enkele weken later ingenomen door zijn broer Maas H. Boeve en zijn gezin. Hij woont er nog steeds en was een rijke bron van informatie voor dit artikel.

Er woonden meerdere kroostrijke gezinnen met vier, vijf of zes kinderen in de straat, maar Evert van Middendorp en Evertje van Millegen spanden de kroon met negen nakomelingen. Allen woonden op nummer 17, maar verhuisden in januari 1964 al weer naar een helemaal nieuw huis aan de Van de Craatslaan. Zoon Evert is al weer jaren mijn buurman en vertelde me het waarom. Vier van de kinderen moesten op zolder slapen. Die was niet met hout maar met Eternit-platen afgetimmerd, waaraan condenswater bleef hangen. Maar soms drupte dat naar beneden op je bed. In de winter bevroren die druppels en dan was het er ijs- en ijskoud. Na het vertrek van de familie Van Middendorp werd het huis bewoond door de uit Barneveld afkomstige huisschilder Evert Bos en zijn gezin. Ze bleven er tot december 1976 en vervolgens bleef het huis flinke tijd leegstaan. Op 24 augustus 1978 werd het gekraakt door vijf Garderense jongeren, die er een spandoek met de tekst "Wij met lagere lonen willen ook wonen" op-

*Gezicht op de
Dr. H.C.
Bosstraat,
tweede helft
jaren '60.*

hingen. In het boek "Darpsproat uut Garder" uit 2006 is per ongeluk vermeld dat het huis met het nummer 21 was gekraakt. Pas begin november van dat jaar kwam er een nieuwe bewoner: Albertus (Bart) van Middendorp.

De eerste bewoner van nummer 15 was Steven Boeve. Ook hij woonde eerder aan de Dodenweg/Speulderbosweg.

Op nummer 13 kwam het van de Putterweg afkomstige echtpaar Maarten van Zijl en Teunisje Heimgartner te wonen. Zij was een dochter van de eerdergenoemde Joost Heimgartner.

Ook Albertus van den Hoorn had aan de Putterweg gewoond voordat hij het huis nummer 11 betrok. In december 1963 verhuisde hij met zijn gezin. Niet ver, naar het hoekhuis met nummer 9. Daar hadden eerder een uit Leeuwarden afkomstige Paulina C. IJsseling gewoond. Ze vertrok al vrij snel en werd als hoofdbewoner opgevolgd door Klaas Kooistra, die ook uit de Friese hoofdstad kwam.

We komen bijna aan het eind van de wandeling. De laatste vier huizen werden niet gebouwd in opdracht van de Gemeente Barneveld, maar op initiatief van de Ermelose bouwondernemer E.J. Bilder en verkocht aan mensen met wat meer eigen geld. Deze huizen werden voltooid in maart en april 1956. De eerste bewoner van nummer 7 was Marinus A. den Arend, afkomstig van de Hooiweg en waarschijnlijk werkzaam bij het Ministerie van Defensie. Het gezin vertrok al in december 1958 naar Bergen op Zoom. De nieuwe bewoner heette Godefridus van Mierlo en was uit diezelfde plaats afkomstig. Zijn gezin vertrok in 1966 waarna de familie Huijbrechts het huis overnam.

Hendrinus Bruijstens en zijn vrouw Gerritje van Steeg waren afkomstig van de Strooërweg en de eerste eigenaren van het huis met nummer 5. Het is nog steeds in bezit van de familie.

Ger(ri)t van Keulen kwam uit Putten en vestigde op nummer 3 zijn (kantoor)boekhandel. Je kon er terecht voor kantoorartikelen en voor degelijke boeken. Liefhebbers van licht-

Boekhandel van Keulen 1966.

zinnigere lectuur waren er aan het verkeerde adres. In 1972 liet hij het fraaie boekje "Oude prentkaarten en foto's vertellen over Garderen en Omgeving" in beperkte oplage uitgeven. Er is nog wel eens een exemplaar te vinden op Marktplaats. Van Keulen vertrok in 1974 naar Nunspeet. De volgende bewoner was schilder Teus van de Pol. Hij vertrok met zijn gezin en zaak naar de Dorpsstraat. Later kwam er de fysiotherapiepraktijk van onze eigen Garderse Belg Jan Ravoet.

De eerste bewoners van nummer 1 waren Jacob Boeve en Trijntje Mantel. Zij was afkomstig uit Andijk, hij van de Dodenweg.

Tot slot

Het is opvallend hoeveel mensen met de achternamen Boeve en Van Middendorp er in de straat woonden en wonen. Dit artikel is niet de plaats om de banden binnen deze families uit de doeken te doen. Daarvoor bestaan andere bladen.

Het is ook duidelijk dat veel van de eerste bewoners afkomstig waren uit andere dorpen en zelfs andere gemeenten. De meeste zijn waarschijnlijk goed ingeburgerd in de nieuwe buurt, maar je kunt je voorstellen dat veel woningzoekende Garderenen meer dan een beetje beteuterd waren door het toewijzingsbeleid van de gemeente. Ze moesten dus nog langer blijven wonen in hun noodwoningen of verhuizen naar een ander dorp.

DJV

HET SPEULDERBOS - DEEL 1

Als je op een zonnige dag het “Kruupad” opfietst en dan de donkere schaduwen van het Speulderbos inschiet dan voel je het al direct... hier hangt sfeer, een sfeer van eeuwen! Het is alsof het bos dat uitademt.

En als je dan de Dunen oploopt en je bent alleen, dan voel je het nog beter! Dit is verschrikkelijk oud bos. En dat klopt!! Dit bos is nooit anders dan bos geweest. Vanaf onheuglijke tijden hebben hier bomen gestaan. Hier liepen onze heel verre voorouders duizenden jaren geleden al, op dezelfde plek, over dezelfde heuvels en tussen dezelfde soorten bomen! En dan denk je bij jezelf: hoe zou dat toen geweest zijn?

Daar gaan we het nu even over hebben.

De ontstaansgeschiedenis van de Dunen is al door Peter Schut behandeld, wij gaan het hebben over de geschiedenis van het bos en de mens en zijn bemoeienis met het bos.

Waarom Speuld en Speulderbos onder de loep nemen, zullen sommigen zich afvragen. Het is toch geen Garderen?

Al vanouds zijn de banden tussen Speuld en Garderen zeer intensief. Kerkelijk gezien zijn Speuld en Garderen voor een deel ook één. Dat dit niet altijd werd gewaardeerd lezen we in een Plakkaat van Gelre uit 1795 (begin Franse tijd) waarin werd gesteld dat de inwoners van Drie, Speuld en Houtdorp “zich niet in Garderen maar in Ermelo voor ondertrouw en huwelijk moeten vervoegen”... men realiseerde zich toen nauwelijks dat ze in de gemeente Ermelo woonden!

Bosmaalschap

Het Speulderbos was van ouds een bosmaalschap met daarin gelegen drie buurtschappen: **Speuld, Drie en Houtdorp** terwijl de maalschap in zijn geheel onder het ambt Ermelo viel.

Een bosmaatschap wil zeggen dat er een bepaald aantal eigenaren (in het begin slechts 5, in het laatst 120) de zeggenschap over dit bos hadden. Zij maakten uit wat en hoeveel er werd gekapt en voor wie dat hout bestemd was. Het bos was in vroeger tijden geen uitgaansplek voor toeristen maar een plek om hout te winnen. Men had hout nodig om te stoken, om balken en planken van te zagen voor de bouw van huizen en stallen, kortom hout was een begeerd artikel, vooral omdat er heel weinig hout meer over was in Nederland. Verder werden de jonge takken van de bomen als veevoer gebruikt. Op de open plekken in het bos graasden de koeien en de varkens wroetten er en vraten de eikels (akers noemden ze die toen) en de beukenootjes op. Grazende schapen zorgden ervoor, door de jonge loten op te vreten, dat de heide zich steeds verder uitbreidde ten koste van het bos. Hierdoor verviel het hoogopgaande bos meer en meer tot "struiken".

Men denkt dat het Speulderbos rond 1200 een echte maatschap werd waarbij de rechten en de plichten van de eigenaren werden vastgelegd en beschreven. Het wil niet zeggen dat toen de eigendomsrechten ontstonden, die bestonden al veel langer. Van die eerste vastgelegde overeenkomsten is helaas niets overgebleven. De Resolutieboeken die zijn bewaard dateren van 1576. Maar de naam

Gherit van Spueld komen we al eerder tegen, in het midden van de 14^e eeuw. In de Recognitieboeken van Harderwijk, in 1417 wordt een andere Gherit van Spuelde genoemd die daar land pachtte.

Deze Gherit van Spuelde was lid van het bekende landadelijke geslacht "Van Spuelde", een geslacht dat zelfs heden ten dage nog bestaat en als wapen een geharnaste arm op een rood veld voert.

In 1437 wordt voor het eerst het Speulderbos genoemd. In dat jaar verandert de hertog van Gelre de status van enkele erven in o.a. het "Spoelderholt" in tynsgoederen (Regesten Harderwijk).

De eigendomsrechten van het Speulderbos behoorden eerst toe aan de aanliggende erven in de buurschappen. De genoemde Gheryt van Spueld zal zeker grond in Spueld gehad hebben. Verder zullen de bewoners van Drie ook aandelen of "waardelen" hebben bezeten evenals erven in Ermelo. Wie dat allen waren is in de nevelen van het verleden verloren gegaan. Daarbij mochten eigenaren van "waardelen" deze ook vrij verkopen. Voor de maatschap veranderde daardoor niets, de erven hadden de rechten en de eigenaren daarvan veranderden niets daaraan. Vanwege de splitsing van de waardelen nam het aantal bezitters wel sterk toe!

In 1454 verkoopt ene Henryc van Dry ½ vierdel hout in het Speulderbos en ½ deel van zijn erf te Spuelde aan Jan Goerman.

In 1547 verkoopt Wilhem van Huemen te Harderwijk 2/3 van een vierdel hout in het Spuelderbos. Zijn eigendomsbewijs gaat terug tot 1455.

Swheer van Wijnbergen, holtrichter in Spuelderholt, oorkondt in de 15^e eeuw dat Arnt van Zevener en zijn vrouw Elisabet overdragen aan Gerart van Wenckum Thoenisz., hun 2/3 deel van een half vierdel in het (Spuelder) bosch.

Sweer van Wijnbergen was schepen in Harderwijk en we zien dat deze stad veel bindingen had met het Speulderbos. Schepenen werden vaak benoemd tot holtrichter. Maar ook de gewone man kon holtrichter worden, gezien het onderstaande verzoek:

1570 (Regesten Harderwijk)

Garryt Bos en Garryt van Wenckum, holrichters van Spulderbosch, verzoeken aan de rentmeesters, voor hunne rekening aan Jorryen van Arler

te betalen 2 daalders, die zij hem bij de afrekening van hout, schuldig zijn gebleven.

Delen in het Speulderbos konden ook worden vererfd. In 1491 kon een half vierendeel hout in het Speulderbos weer aan erfgenamen vervallen als de eigenaar overleed. In 1515 krijgt Geerlich Voet in Harderwijk “een erf te Spuelde, gelegen in het ambt van Armell en een half vierendeel in het “Spuelderbus”. Zijn zuster Truye krijgt een “half aandeel in het Spuelrebus”.

Het jachtrecht in het bos en daarbuiten lag bij de Hertog van Gelre (en later bij het koningshuis), tegen overtreding hiervan (stropen) trad de overheid streng op.

Op de heide, als onderdeel van de maalschap, hadden de malen weer de rechten. Het recht op schapendrijven, heideplaggen maaien, enz. en dat al sinds onheuglijke tijden.

Bestuur en organisatie van de maalschap

Aan het hoofd van de maalschap stond de holtrichter. Hij werd benoemd in de Harderwijkse OLV-kerk.

Het dagelijks bestuur werd opgedragen aan twee holtrichters en vier gedeputeerde maalmannen, Verder had de maalschap een schrijver en een of meer boswaarders (scheuters). Zij verrichtten de veldwachtersdiensten en kregen hun loon gedeeltelijk in hout uitbetaald.

Het hoogste gezag berustte bij de vergadering der gezamenlijke bezitters van het bos, de geërfden of maalmannen. Vanaf de tijd dat de aandelen in het bos niet meer bij bepaalde erven behoorden, maar aan derden konden worden verkocht, vertonen zij veel overeenkomst met de aandeelhouders in een vennootschap. Een verschil was dat die oude bosmalen publiek-rechtelijke bevoegdheden hadden. Zij maakten politie-verordeningen en legden hen, die zich daar niet aan hielden, straffen op. Ze namen vee, dat in het bos werd losgelaten of daar zelf in doordrong, in beslag en verkochten het in het openbaar. De opbrengst was voor de bosmaalschap.

Eerst werden de vergaderingen van de maalmannen in de open lucht gehouden en wel onder de hoogste beukenboom van Drie. Hier werd ook de "gerichtsbank gespannen", de rechtbank die zelfstandig de overtredingen die binnen de maalschap waren begaan, berechtte. In 1641 werd besloten om de vergaderingen niet meer in de open lucht te houden maar in de Vrouwenkerk te Harderwijk. Hier werden de holtrichters toch al benoemd en verder zat men daar tenminste droog!

In de vergadering werd besloten wie welke bomen kreeg. Voor het duiden van deze bomen werden ze "geblekt" of "geblest", dus van een teken voorzien. Dit gebeurde met de "deylbijl" door een van de malemannen. Op namaak van de deylbijl stonden zware straffen zoals het royeren als maalman en zelfs het afhakken van de twee voorste vingers van de rechterhand, waarmee eens de eed was afgelegd.. Toch vond er wel houtdiefstal plaats. De malen van Garderen werden herhaaldelijk ge-waarschuwd tegen houtdiefstal. Men dreigde zelfs met gijzeling!

Een mooi voorbeeld van zo'n straf zie je bij een verre voorvader van de schrijver, Pieter van Crachtinhuizen:

Pieter van Kraftichuisen werd vermeld in het resolutieboek van de maalschap van het Speulder- en Sprielderbos:

"Alzoo Pieter van Cragtighuisen sig grovelijk vergrepen hadde in enige punten strijden tegens die gerechtigheid des boschs daarvoor hij volgens die willekeur ontmaalt was, zoo is 't dat hij op huijden dato deezes den XXlen Aprilis anno 1609, bij een gemene maalspraek, die tot siin versoeken en kosten gedaen is, den voornoemden Pieter begnadigt ende hem die misdaad vergeven en wederom beëdigt; met sulken restrictie dat, indien de saake, daarin hij beschuldigt was, beter uijtvaardig worde, dat hij als dan ten eenenmaal ontmaalt ende onterft sal weesen sonder enige contradictie,

De algemene vergadering van de malen werd maalspraak genoemd. Deze werd bijgewoond door de zogenaamde binnenmalen (waarschijnlijk de Harderwijker geërfden) en buitenmalen (van Ermelo, Drie, Speuld en Putten). De daar genomen besluiten werden opgetekend in de malenboeken, waarvan er helaas nog maar enkele over zijn.

Een gewichtige dag in het maalschapsleven was de jaarlijkse houtdeling, die door een feestelijke bijeenkomst placht te worden gevolgd waar ruim verteerd werd. De geïnde boetes werden daar dan veelal in spijs en drank (vooral drank) omgezet. Op de deeldag werd aan iedere gerechtigde in het bos zijn deel toegewezen, d.w.z. een bepaald aantal opgaande bomen of akkermaalshout, die hij ten eigen gebruike mocht (laten) hakken. De te verdelen bomen waren eerst door de holtrichter en de deelslieden gemerkt met de "deylbijl", ze werden "gedeylt" of geblest. De toewijzing geschiedde door middel van loting. Meestal stond het de deelgerechtigden

vrij op bepaalde voorwaarden het hun toegevozen ongekapte hout te verkopen of van tevoren hun deel in het bos te “verhuren” (verkoop aan derden).

Zoals al eerder is opgemerkt, moeten we de malenbossen aanmerken als stukken natuurwoud, die als voorraadschuren van brandhout in stand werden gehouden nadat het oorspronkelijke bos grotendeels opgebruikt was.

Als je de kaart van Ermelo bekijkt en ziet hoeveel bos erover is van het totale areaal van de

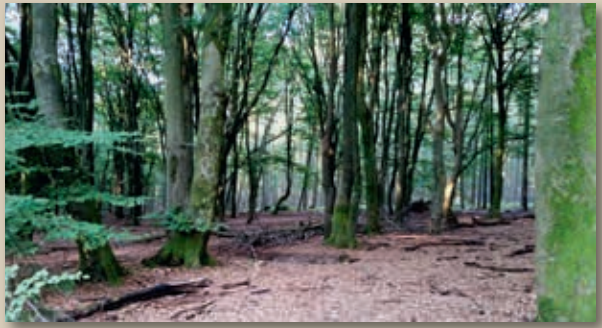
gemeente dan kun je wel begrijpen dat een deel van het oorspronkelijke bos beschermd werd!

Indeling en grootte van het Speulderbos

Het Speulderbos had vijf hoofd delen: het eerste en tweede Speulderdeel, het Drieërdeel, het Houtdorperdeel en het Dolderdeel. De eerste namen verklaren zich zelf, Dolderdeel kan worden verklaard als afkomstig van “doel”, een ander woord voor grensmaal,

greppel, sloot. Elk hoofddeel had weer vier vierdels en elk vierdel 6 delingen, in totaal dus 120 delingen, waardelen of aandelen. Delingen gingen niet om het aantal bomen maar om gelijkwaardig hout. Eiken waren meer waard dan beuken en bij beuken waren de hoogstammigen weer het meest begeerd. Oorspronkelijk schijnen er vijf deelgerechtigde erven geweest te zijn, later werden dat er veel meer. Vanaf 1642 is het aantal gerechtigden opgeklommen van 40 naar 120 en dat was tevens het hoogste aantal. Vóór het delen werd er eerst geloot, waardoor iedereen gelijke kansen kreeg. Dat het bos geen aaneengesloten geheel was blijkt wel uit een verordening uit 1544 waarin werd besloten strooiheide noch plaggen in het bos te maaien. Hoeveel er werd gekapt is niet bekend. Wel dat het bos vrij hol stond en dat er nauwelijks of niet aan echt beheer werd gedaan. Op de traas groeide heide, goed voor de bijen en

dus voor de imkers. Toch mochten er geen korven worden geplaatst uit angst voor brand. De imkers waren wel eens wat slordig met het maken van rook voor het werken met de bijen.... Het bos, inclusief bouwland, was 953 ha. groot en daar hoorde tot 1832 nog eens 1400 ha. heide bij. Een behoorlijk bezit dus!!

wordt vervolgd

PvdB

VERKLARING VAN DE NAAM “SPEULDE”

Alle keren als ik door Speuld kom vraag ik me af waar deze naam toch vandaan komt. De meeste plaatsnamen op dit deel van de Veluwe kunnen met gemak worden verklaard, de naam “Speuld” blijft een groot mysterie. De naam lijkt wel afkomstig uit een vreemde taal of uit een taal van lang vervlogen tijden. Veel mensen hebben al geprobeerd dit raadsel op te lossen, maar tot nog toe tevergeefs.

Een kenner bij uitstek van plaatsnamen op de Noordwest Veluwe, dr. D. Otten geeft de juiste verklaring voor de naam Speuld. Ik haal een stukje aan uit zijn verklaring omdat deze tot nog toe het “meeste hout snijdt”, om maar eens in bostermen te blijven spreken. “Speuld is een naam die op de Noordwest-

Veluwe thuishoort en de naam komt meer voor in die streek van Gelderland. Naast namen met de uitgang broek, laar, loo en veld, komen er ook veel namen voor met een zgn. verzamel-achtervoegsel “te” en “de” ontstaan uit een vorm “it(h)i”, later afgesleten naar “t” of “d” zoals bij Eekt, Hulst, Telgt en Elst, allemaal namen afgeleid van groepen bomen, Eekt van een groep of bos met eiken, Hulst dat voor zichzelf spreekt, Telgt van een groep of bos met telg of jonge eiken en Elst van een groep elzenbomen. In Speuld is de boomnaam van de “hagedoorn of meidoorn” aanwezig, dus **plaats (bos) met meidoornbomen**. Eenzelfde naam bijvoorbeeld als Spelderholt in de gemeente Apeldoorn”.

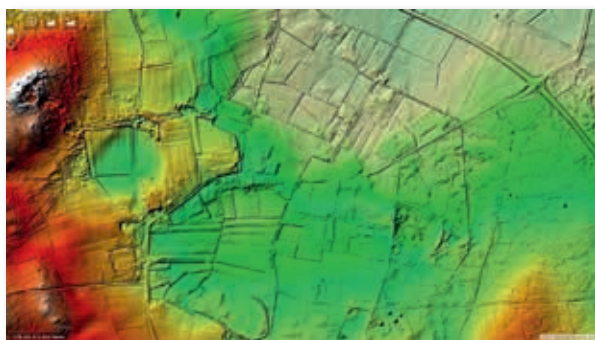
Laat ik nou, niet zo lang geleden, een middel-
 eeuwse acte onder ogen krijgen waarin het
 woord “spulde” en “spuldekorn” voorkomt.
 Spuldekorn is het zaad van de meidoorn. Ook
 Speuld komt vaak anders geschreven voor:
 Speelde, Spuelde, Speulde en... BINGO,
Spulde!!

En dus is dit raadsel opgelost. Geen vreemde
 taal maar wel de betekenis gevonden: bos
 met meidoorns. Vanaf nu rij ik heel anders
 door Speuld/Spulde heen!!

Een andere vraag rijst waarom men juist op
 die plek is gaan wonen in dat verre, verre ver-
 leden. Ook dat is niet zo moeilijk als je de
 “Algemene Hoogtekaart (AHN) van Neder-
 land” raadpleegt.

In het verre verleden kozen mensen voor de
 verbouw van hun producten plekken waar
 het niet te droog en ook niet te nat was en
 waar de grond redelijk goed was om iets te
 verbouwen. Aan de rand van het Speulderbos
 lag zo’n plek. Op de hoogtekaart van Speuld
 kun je goed zien dat Speuld lager ligt dan het
 bos. De hoogtes worden aangegeven in me-
 ters boven NAP.

Het kaartje spreekt nu voor zich zelf!

Groen is +24 mtr Geel is +22 mtr Rood is+ 30-35 mtr Wit is +40 mtr

Zo nu en dan rijst ook de vraag wat er eerder
 was, de naam Speuld of de naam Speulder-
 bos.

Voordat de naam Speuld gebezigd werd be-
 stond die voor het bos al lang. Het Speulder-
 bos was een malenbos en maalschappen zijn
 heel oude instituties die al meer dan duizend

jaar bestaan. Gezien de betekenis van de
 naam Speuld, denk ik dat het bos het oudste
 is en dat Speuld naar het bos is genoemd.
 Maar eigenlijk is het helemaal niet belangrijk,
 het is dezelfde vraag als bij de kip en het ei:
 wat was er het eerste?

In de beroemde akte uit 855 van de edelman
 Folckert komen diverse namen voor die op dit
 deel van de Veluwe slaan. Speuld komt daar
 helaas niet in voor. Wel wordt er gesteld dat
 onder Drie voor 35 varkens “weide”rechten
 zijn in het bos. Misschien dat dit op het Speul-
 derbos slaat.

Voor de volledigheid volgt hier het gedeelte
 van de acte dat voor ons van belang is.

(Deel) acte van Folckerus uit 855:

*In pago qui dicitur Felua, in vico qui dicitur Put-
 hem et in alio vico, qui dicitur Hotseri, mansos
 dominicales III, (I)jitus noster nomine Widuco
 habet mansum I, Hrodhing et Vulfgrim et Be-
 rahtwini et Ansleth et Godolef mansos III,
 Frithubald I, Hardrad I, Mathalwim et Ovo I,
 Gerlef et Silef I, Wilrad et Alarad et Evorold II,
 Frumari I, Hrodlef et Benno I, et illam compre-
 hensionem que pertinet ad villam, que dicitur
 Rentilo, Athulef et Ledhrad mansum I et illas
 comprehensiones, quas habent in saltu qui di-
 citur Vunnilo, Vunnilef mansum I et compre-
 hensiones quas habet in saltu prenominate,
 Odbald et Evurgim I, Liafger dimidium, Thiat-
 lef dimidium, Thiodbold I, Hildirad in villa que
 dicitur Niuotlo I, Ansbraht dimidium in silva que
 dicitur Hornlo; in Urthunsula Sidhgot et Thiat-
 ger mansum I et dimidium cum illorum compre-
 hensione; in villa que dicitur Thri, Geldolf
 dimidium cum ipsa comprehensione, que per-
 tinet ad ipsam villam; in silva que dicitur Put-
 hem scaras XXVIII; in villa Irminlo in illa silva
 scaras LX; *1) in villa Thri pastus porcorum
 XXXV; in saltu qui dicitur Vunnilo, quicquid ha-
 buit Herrad et Baldric, et illas comprehensio-
 nes, quas habeo in Vunnilo et in illis silvis que
 dicuntur Burlo, Dabbonlo, Wardlo, Orclo,
 Legurlo, et in Ottarloun et in Langlo sextam
 partem dedi. In Archi quicquid illic habeo, tam
 in pratis quam in comprehensionibus.*

Vertaling:

In het land dat de Felua wordt genoemd, in het dorp dat Puthem wordt genoemd, en in een andere wijk die Hotseri wordt genoemd, drie "herengoederen" (*erven behorend tot de (land)heer*), aan onze laat (*horige*) genoemd Widico heeft 1 erf. Hrodhing en Vulfgrim en Berahtwini en Ansleth en Godolef III erven, Frithubald I, Hardrad I, Mathalwim en Ovo I, Gerlef en Silef I, Wilrad en Alarad en Evorold II, Frumari I, Hrodlef en Benno I, en 1 *schaar behorend tot de buurtschap die Rentilo heet, Athulef en Ledhrad I erf en scharen in het bos dat Vunnilo heet, Vunnilef I erf en schaar die hij heeft in het voornoemde bos, Odbald en Evurgrim I, Liafger een half, Thiatlef een half, Thiodbold I, Hildirad in de buurtschap dat Niutlo heet I, Ansbraht een half in het woud dat Hornlo heet; in Urthunsula Sidhgot en Thiatger I erf en een half en scharen in de buurtschap dat Thri heet, Geldolf een half schaar die tot deze buurtschap behoort; in het woud dat Puthem heet XXVIII scharen; in het dorp Irminlo in haar woud LX scharen in de buurtschap Thri XXXV *2) varkensweiden; in het bos dat Vunnilo heet, dat Herrad en Baldric hadden, met scharen die ze hadden in Vunnilo en in haar wouden die heetten Burlo, Dabbonlo, Wardlo, Orclo, Legurlo, en in Ottarloun en in Langlo een zesde deel gegeven. In Ark met de scharen die ik daar in de weide had.

* schaar= deel (denk aan het Engels "share"= deell)

* 2 het recht om 35 varkens (in het bos) te houden.

"pastus porcorum=voeding of weide voor varkens"

Verschillende soorten bos:

a. salu (in saltu) Vunnilo (wordt alleen daar genoemd. Misschien is dit een broekbos.

b. silva (in silva) Hornlo Puthem Irminlo Burlo Dabbonlo Wardlo Orclo Legurlo en in Ottarloun in silava dicitur Puthem

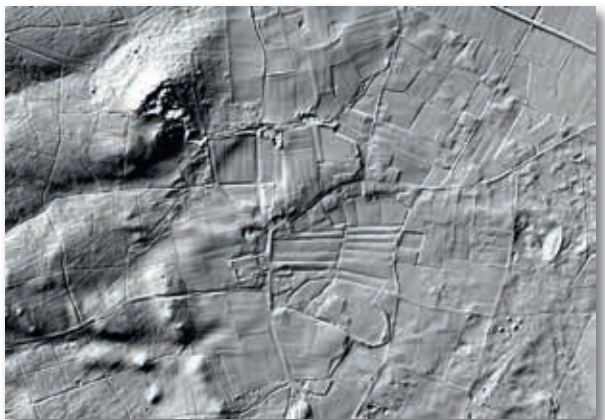
vicus/vico=dorp of buurtschap

Namen van de in de acte genoemde dorpen:

Puthem	= Putten
Hotseri	= Hussel (onder Putten)
Rentilo	= Renselaar
Vunnilo	= Wullenho (Wullenhove bij Nijkerk)
Niutlo	= Nulde
Hornlo	= Koudhoorn of Horst
Urthunsula	= Orden (bij Beekbergen)
Thri	= Drie
Langlo	= Langelaar
Irminlo	= Ermelo
Burlo	= Buurlo
Dabbanlo	= Dabbelo (bij Uchelen)
Wardlo*	= Watergoor(?)
Orclo	= "hoek"bos? (Orc>Urk)
Legurlo	= (?)
Ottarloun	= Otterlo
Vunnilo	= Wullenhove
Arch	= Ark

** volgens mij is de naam "Wardlo" een samen-trekking van de namen "Ward"=waard of woert, oftewel een naam voor laaggelegen grond en "lo", naam voor bos. De betekenis is dan "bos dat op lage grond ligt". Denk aan "de Woerd" bij Putten, dit betekent hetzelfde. In plaats van de naam van een bos bij Garderen of zelfs de naam voor Garderen, moeten we hier dit bos eerder bij Putten zoeken.*

PvdB

Speuld hoogtekaart in zwart-wit.

VIJF VRAGEN AAN JAAP VAN MIDDENDORP

Op een herfstige avond, eind augustus, brengen twee leden van de redactie van Darpsproat een bezoek aan Jaap van Middendorp. Jaap is een bekende Gardereen en heeft zijn hele leven in Garderen gewoond. Onlangs kreeg hij een koninklijke onderscheiding, een bekroning van een boeiend leven. Daar is heel wat over te vertellen, er is zeker stof genoeg voor: VIJF VRAGEN.

Vraag 1: Wat heb je zoal gedaan in je werkzame leven?

Eigenlijk ben ik altijd bezig geweest om de mensen gezond te houden. Ten eerste fluit ik elke dag een heleboel vrolijke wijsjes. Daar houden de mensen van en dat is goed voor iedereen. Verder ben ik begonnen als melkboer, daarna werd ik bakker en toen groenteboer. Met mijn vrouw Everdien zijn we ook nog een groentezaak begonnen in Harskamp, "Het Klokhuis". Het was een mooie tijd

Vraag 2: Paarden waren al heel lang je hobby, daarvoor was geen winkel in Garderen. Wat heb jij toen gedaan?

Samen met Henk van Lagen hebben wij de Ruitershop HeJa opgericht. Dat was niet alles, in 1977 heb wij samen met Henk van Lagen en Lex Huisman de rijvereniging "De Garderruiters" en de ponyclub "De Garderreentjes" opgericht. Die bestaan volgend jaar veertig jaar en ze doen het goed.

Vraag 3: Heja had een specialiteit die we nog vaak zullen zien, wat was dat?

Je bedoelt zeker de paardentrailers. Dat was inderdaad een groot succes. Je kunt ze overal tegen komen want ze zijn verkocht tot in Canada en in Israel en alles wat daar tussenin

Jaap, fluitend naar zijn paard Gauke

ligt. We verkochten trailers gemaakt naar eigen ontwerp en voor een mooie prijs. Met al die regionale wedstrijden was dat ook een uitkomst. Het ging heel goed met de paardensport op de Veluwe. Tegenwoordig is het mennen ook erg populair, ik trek er ook graag op uit met paard en wagen. Deze zomer waren er zeven menwedstrijden in Garderen en er zijn altijd deelnemers te vinden.

Vraag 4: Je hebt veel functies bekleed binnen de rijvereniging. Het Oranjeconcours en andere dorpsgebeuren kregen je aandacht. Hoe is dat nu?

Tot m'n veertigste heb ik gevoetbald bij Veluwe Boys. Ben vijftien jaar als vrijwilliger bij de brandweer actief geweest en veertig jaar chauffeur bij de bejaardentocht van Garderen. Natuurlijk help ik op de rijvereniging als het nodig is, paarden zijn en blijven mijn grote hobby. Ik vind het ook geweldig dat we zo'n mooi complex hebben aan de Speulderbosweg met alle nodige faciliteiten. De samenwerking met de Gemeente is ook heel goed.

Vraag 5: Je hebt onlangs een koninklijke onderscheiding gekregen, hoe vind je dat?

Toen in onze Gemeente de lintjes uitgedeeld werden waren wij, Everdien en ik, in België met vakantie. Wij wisten nergens van, de vrienden die bij ons waren ook niet. Dus ging de plechtigheid door zonder ons. Wij lazen met verbazing alle berichten op het mobiel-tje. Natuurlijk vind ik het wel een eer. Het was

heel leuk dat wethouder De Kruif later het lintje uitgereikt heeft. Met het college van B en W hebben wij een goede samenwerking. Natuurlijk kunnen we niet zonder onze sponsoren en tenslotte zijn de vrijwilligers goud waard, zij verdienen eigenlijk allemaal een onderscheiding !!!

HvdB-R

GARDERS PLAT

Vuufstig joar Harderwiekerweg

De Harderwieker leit d'r weer netjes bie, de ofvoer van ut hemelwoater is los ekoppeld van de riolering en dat dient um de opwarming van de Earde tege te goan.

De straatstene bin d'r weer gladjes in eleid en an beis kante van de weg bin der geutjes an eleid die ut woater rechtstreeks de grond in leie.

De weg leit er weer netjes bie en is terecht same met ut Kruupad ut mooiste straatje van Garder.

Dat was vuufstig joar geleeë, toen wuulie hier kwame woene, wel aarst. Niks gien verharde weg, een zandweg mit hier en doar een schep grind, riolering net zo min. Veur de ofvoer van het ofvalwoater mos je op je eigen grond twee putte graven, een beerput veur ut huusje en een zinkput veur ut afvalwoater van de geut. Um ut huus warm te kriege haje een kolen- of houtkachel.

We bin hier vuufstig joar geleeë mit vuuf gezinnen tegelijk an ut achterend van de Harderwieker komme woene, mar zachtjes an begon de boel lilluk te vergrieze mer zie, noa 50 joar herhoalt zich de geschiedenis en bin dr weer verschillende jonge gezinne bie komme woene en de anwas loopt ok veurspoedig.

Harderwiekerweg

Kruupad

De nieë bewoeners waren ok rap ineburgerd, dat kwam ok mee deur onze buurtvereniging "de Foekepot" woar de meesten lid van bin en meedreie mit de dinge die doar ehouwe worde. Zo burger je gauw in.

Ja, ik bin best blie mit m'n Harderwieker en z'n bewoeners.

Mit de groeten van Nuij

'T Fotohoekje

Deze foto heb ik gekregen van Janneke Oud-Zevenbergen. Het gaat hier om de kleuterschool, 1963/1964, die toen in het verenigingsgebouw (nu "De Koepel") was gevestigd. Graag de ontbrekende namen aan mij doorgeven.

1. Geertje Bouwman
- 2.
- 3.
4. Jannes van Blotenburg
- 5.
- 6.
7. Dik Bruijstens
- 8.
- 9.
10. Gert de Bruin (Hzn)
11. Juffrouw Tromp
12. Aart Busser
13. Cor de Bruin
14. Reijer de Ruiter (Rzn)
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
22. Ineke van den Broek
23. Rinie Kommer
24. Evert Schuiteman
25. Johan Schimmel
- 26.
- 27.
- 28.
- 29.
- 30.
- 31.
- 32.

Op de vorige schoolfoto kwam een reactie binnen van Eep Franken. Hij vertelde dat de voornamen van Nelly Zevenbergen (nr.13) en Nelly Toes (nr.14) niet klopten. Het moet zijn Bep Zevenbergen (dochter van postbode Nui Zevenbergen) en Bep Toes (van de Dorpsstraat). Ook meende hij zich te herinneren dat enkele van de andere ontbrekende namen waarschijnlijk kinderen waren van "De Lichthoeve" en dat de ander destijds woonde naast de school in het huis van Zevenbergen.

1. Eep Franken
2. Peter Hangelbroek
3. Evert Boeve
4. Bart van Lagen
5. Kasper Mechelsen
6. Wim de Korte
7. Gert Bronkhorst
8. Jan Huisman
9. Gert Schuiteman
10. Jan Bos
11. Sjors Kievit
12. Meester de Greef
13. Bep Zevenbergen
14. Bep Toes
15. Willy Kranendonk
16. Fennetje Versteeg
17. Annie Heimgartner
18. Janny Mechelsen
19. Coby Pul
20. Bep Gerritsen

21. Alie van Elten
22. Corry de Bruin
23. Elly
24. Juffrouw van de Weide
25. ?
26. Paula?
27. Jenny Koster
28. Elly van Breda
29. Alie van de Koot
30. Aartje van Lagen
31. Pop Kievit
32. Magda Jansen
33. Nelly Tamboer
34. Geertje Zevenbergen
35. Marietje de Korte
36. Bertus van Asselt
37. Leo Luijendijk
38. Wim van Voorst
39. Marinus Jansen
40. Maas van Voorst

41. Wouter Verbrugh
42. Jaap Davelaar
43. Gert Koning
44. Henk Bronkhorst
45. Henk van Lagen
46. Gerrit Schuiteman
47. Wim Schuiteman
48. Henk van Lagen

Reacties gaarne aan:
 Cees van Middendorp
 Dr. H.C. Bosstraat 10
 3886 KB Garderen
 tel. 0577-461401 of
 e-mailadres cosala@chello.nl

Wie Wat Waar?

Wie Wat Waar? is een nieuwe rubriek in Darpsproat.

Er wordt in ons dorp veel gewandeld want er zijn leuke ommetjes te maken, ook in de bebouwde kom. Als je goed rondkijkt zie je allerlei dingen waar misschien je oog nog nooit op is gevallen. Darpsproat zoekt zulke speciale dingen op en zet ze op de foto. De foto kan gemaakt zijn in en rond Garderen en is vanaf de weg goed te zien. Aan u, lezer, de taak om uit te vinden waar de foto gemaakt is. Vandaar: Wie Wat Waar?

De prijsvraag is bedoeld voor jong en oud, dus aan de slag!!!
Ons redactielid foto-expert Cees van Middendorp verwacht uw inzending op zijn e-mailadres: cosala@chello.nl.
We verloten een prijsje onder de goede inzenders.
U mag de oplossing ook in de bus doen bij
Dr. H.C. Bosstraat 10, 3886 KB.
Veel plezier, het wandelen wordt er vast leuker van.

Hvdb-R

1

2

3

4

5

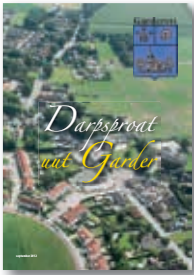
7

6

8

Colofon

**Darsproat is een uitgave van
de Vereniging Plaatselijk Belang Garderen en Omgeving**

- Redactie:** Peter van den Born (pvandenborn@planet.nl)
Hennie van den Born-Reitsma (hennievandenborn@planet.nl)
Cees van Middendorp (cosala@chello.nl)
Dick Veldhuizen (d.veldhuizen5@chello.nl)
- Vaste medewerker
streektaal:** Nuij Zevenbergen
- Bezorging:** Willem en Jannie Hooijer
- Correspondentie/
secretariaat:** Hetty Bronkhorst-Slijkhuis (info@plaatselijkbelanggarderen.nl)
- Rekeningnummer:** NL48 RABO 0366 3205 64
- Website:** www.plaatselijkbelanggarderen.nl

AANMELDINGSFORMULIER voor lidmaatschap 'Plaatselijk Belang Garderen e.o.'

Ondergetekende geeft zich voor 6 euro per jaar op als lid van Plaatselijk Belang Garderen e.o.

Naam: _____

Adres: _____

Handtekening: _____

*Inleveren bij of opsturen naar Hetty Bronkhorst-Slijkhuis, Acacialaan 18, 3886 AG Garderen
of opgeven via info@plaatselijkbelanggarderen.nl*

